

7. Брат и сестра

Възйемнат по билата на Царевец и на Трапезица и попилян край низините на Етъра и по склоновете, що се спущаха от двете градища, Търново не можеше да се обгърне с един поглед. Двата хълма личеха отдалеч, наежени от бойници, от кули и крепостни стени, а долните части на града живееха отделени от света, от самите крепости и едни от други. Жидовското село отвъд Трапезица не достягаще до Фръзския град, заселен от дубровничани, генуезци и какви не латини, а ония дребни боляри, заможни граждани и технитари, които обитаваха Асеновата част, гледаха небето като от дълбочината на кладенец. За тях слънцето изгряваше над зъберите на Царевец и захождаше раничко зад прихлупените кубета на болярските църкви в Трапезица, сякаш то вършеше споя дневен път от крепост до крепост като воин, скрит зад златния си щит. Когато на жителите омръзнеха сивите стени на градищата и голите стръмни ребра на Болярски рът, те гледаха към зелените дъбе на Орлов връх, отдето често се чуваха ловджийски рогове. Посред града се извишаваше бавно широкият зелен Етър без бързеи и въртопи, с разлати вирове, където се оглеждаха кулите на Царевец. Оня, който излизаше от царската твърдина през Малата порта и искаше да мине отвъд, слизаше по каменния друм, изсечен в ребрата на градището, и минаваше реката по хубавия Царев мост, досам великата лавра «Св. Четиридесет мъченици.»

По тоя мост една вечер, десетина дни след Сарината сватба, минаваше и Теодосий. С побледняло и измъчено лице вървеше Теодосий по моста, гледайки зелените дълги на реката. Водата шумеше присивно и се пенеше около подпорите. Минувачите се покланяха почтително пред изпитото му лице, а жените се спираха, целуваха му ръка и искаха неговата благословия за палавите си момчета, които се теглеха назад и гледаха да си проврат отново главата през оградата, та да зяпат течението на реката. Понякога той усещаше, че някой му целува ръба на дрехата. Когато се обръщаше, виждаше монаси и послушници, които го молеха да им разправи за Григория Синаита и за своето собствено постничество. Други пък го молеха да ги вземе за спътници, когато дойде време да заминава за Парорийеката обител. Имаше и такива неспокойни души, които му изповядваха гордостта си и своите съмнения.

Теодосий не оставаше длъжен никому и макар уморен, едното благославяше, друго наставляваше и съветваше, както преподобният старец бе наставлявал и съветвал и него самия. А като слушаше изповедите и терзанията на хората, почваше да се рови и той в собствената си душа. Припомни си и своите мисли, и сълзите си при идването при вида на високата звънарня и неговите надежди и упования да се приобщи със своите братя пламнаха за миг в душата му. А ето на, беше той пак сам и скръбен: което даде, изгуби се между хилядите като златна люспа в куп пясък; което му се върна, не бе това, що очакваше, — сякашменяваше злато за мед. «Рано слязох в града, твърде рано— продума си той и кротката мъдрост на парорийския игумен му се стори тежка и непонятна още за духа му. «Трябва да се уча у преподобния като ученик у учителя си, не знам още да сричам.»

Така в мисли и разговор със себе си и с хората той не забеляза как премина моста, как пътят започна да се изкачва леко към Трапезица, а от двете страни на каменния друм се заредиха двукатни болярски домове, защитени отвред като малки крепости с

полукръгли решетчести прозорчета на втория кат и с тесни бойници за стреляне — в долния. Пред всеки дом имаше яка желязна порта с медна ръчица започукзана, а над портата зееше малка пролука. Често някое око го проследяваше оттам, а зад портата се разменяха полугласни шушукания, които едва достигаха до замисления монах.

Едва когато входната кула на Трапезица се изпречи прел него, Теодосий се изправи и се огледа наокояо. Беше вече сам. След малко мина под кулата и бавно завъзлиза нагоре.

Отби се вляво от главния път по тесен, колкото за една кола, ходник, межд високи огради с ниски църквички, потънали в цъфнали люлякови храсти. Упоителният мирис на люляка го пресрещна от бащиния дом, чийто покрив се червенееше между дърветата и другите болярски къщи. На едно място пътеката се двоеше: единият клон следваше все тъй покрай оградата, а другият отбиваше към една църква, чийто кръст блестеше на слънцето. Теодосий се поспря на това място, сякаш се двоумеше кой път да вземе, ала в това време му се счуха два гласа, които приказваха отвъд стената. Единият глас беше на юноша и Теодосий веднага позна по него малкия немирник Игрил. Лицето на калугера светна от доброта и нежност. Другият глас, — на възрастна жена, тих, равен — му се стори отначало непознат, докато едно възклицание на Игрила му откри коя бе неговата събеседница.

Игрил навярно четеше нещо, като често се спираше и повтаряше думата, за да я каже по-добре. "Теодосий напрегна слуха си.

— ... «и той тръгна с Атреевци. Този Ахинеус... този Ахилеус имаше свои воини, които тогава се наричаха мирмидонци, а сега —българе». Сестро Ксенийо, истина ли е това? —прекъсна четенето Игрил и навярно се обърна към събеседницата си.

— Що, Игриле, що — дали е истина? — попита женският глас.

— Това, дете българите се казвали някога мирмидонци и имали цар Ахилеус?

Жената помълча малко и тогава отговори:

— Истина ще е, Игриле, щом в книгата пише.

Игрил замлъкна.

— И моят побашим говореше тъй — обади се момчето най-сетне с размисъл в гласа. — Било то много, много отдавна. Само не било името на царя Ахинеус или Ахилеус, а Асен. Асен било името на мирмидонския цар. Тъй.

И то зачете пак, като леко сричаше:

— «... а сега — българе, на брой три хиляди, заедно с воеводите Патрокъл и Нистор. И отиде Ахилеус сам със... със своите воини... срещу Илий». Да живееш в онова време, и аз щях да отида с Ахилеуса —допълни момчето живо. — Имам и лък, и стрели. Кон щях да взема от побашима си, бял жребец, бял като сняг. Ех!

То въздъхна опечалено.

— А за феникса чувала ли си, сестро Ксенийо? — понита пак момчето подир малко.

— Богу се молех, Игриле, за светите угодници зная, а за феникса — не, — отвърна благо калугерката.

— А пък аз зная, наизуст зная, щото пише за феникса. Ето слушай: «Фениксът е най-красива от всички птици, и от пауна е по-красива; защото паунът няма ни златно, ни сребърно лице, а на феникса лицето е от уакинф и камъни многоценни; венец носи на главата си и на краката — червени обуца като цар...»

— Райска птица е, вижда се, тя. На небето живее, праведниците краси — каза жената, когато момчето свърши с горделив глас за феникса.

Теодосий чу как Игрил тихо се разсмя.

— Ех, сестро Ксенийо, всичко хубаво ти все на небето туряш. Тука, тука на земята, живее фениксът, близо до Индия, до слънчевия град. Като порасна още, ще ида да го уловя. Ще уловя феникса жив и в златна клетка ще го затворя. Тъй да знаеш, сестро!

Теодосий, чието лице ставаше все по-ведро и засмяно, сякаш думите на невинното дете изличиха всички грижи от сърцето му, се канеше вече да тръгне към църквичката, когато отново чу неговия ясен гласец.

— Сестро Ксенийо — питаше Игрил, — сега другояче звучеше гласът му, като че ли знаеше само то, че Ахилеус и фениксът са приказка, а това, което щеше да пита, е истина, — де е сега Момчил, хусаринът, дето грабнал болярката Елена, прахторовата щерка?

— Отде знаеш това, Игриле, чедо мое? — запита уплашено жената. — Кой ти е говорил такива работи! Боже, боже! — изстена калугерката.

— Че цяло Търново само това разправя, откак се върна царската сватба — учудено отвърна момчето. — Как болярите пирували в една станяница, как чули по едно време, че се извикало: «На помощ! Момчил!»... — а кога излезли, било късно: грабнал я този Момчил. Потерята, дето изпратили подире му, до крак избил и избесил. Ех, това се казва юначество! — извика момчето възторжено. — Ала да бях там и да бях голям, нямаше така лесно да го оставя, все щях да го стигна де да е, па виде-щем тогава.

— Какво щеше да сториш? — запита със същия плах глас сестра Ксения.

Игрил възкликна горделиво:

— Какво ли? Ето какво: щях да кажа на Момчила да излезем на открито поле, да се поборим на единоборство, макар той да е хусар, а пък аз — болярин. Ако той ме надвие, главата нека ми отреже, ако аз надвия — неговата да взема. Тъй. Ако пък никой никого не надвие. побратими да станем.

— По-добре Богу се моли, Игриле, вчера дветини отслужиха на дяда ти — с укорен глас рече калугерката.

— Богу се моля, сестро — отвърна глухо момчето, — ала инок не ща да ставам, а — юнак. И побацим ми да беше жив, същото щеше да каже...

По-нататък Теодосий не дослуша разговора между Игрила и калугерката. Той се упъти към църквичката, а в ушите му още звънтяха думите на Панчовия храненик: «Инок не ща да ставам, а — юнак». И нему ставаше чудно и дивно за човеците — колко те бяха различни един от друг, колко тайни криеше всяка човешка душа! Па му ставаше съвестно, че и досега не бе говорил надлъжко със сестра си, не беше я разпитвал за нищо, за този Момчил, чието име повтори Игрил. Защо хусаринът нея грабнал, а не друга болярка? А спомни си след това и за оня болярин Драгшан, който надиграл Елена при Одрин и пръстен взел от нея като облог, тъй както дебелият отец Герасим му разправяше по пътя за Търново. Сам се зачуди на себе си: ту в Царевец, ту в Света гора, ту по църкви и метоси времето минаваше незабелязано, а като че ли това, за което бе дошъл, оставяше най-подир, на дъното. «Ще се поклоня на гроба на баща си и ще търся Елена — каза си Теодосий, крачейки по тясната пътечка, — ала де ли е тя? При Игрила и при сестра Ксения я нямаше.» И лека-полека предишните грижи и мисли се върнаха пак, прегърбиха снагата му и набърчиха неговото чело. Така той стигна до църквата.

Тя не беше ни много голяма, ни особено висока, ала като я гледаше отвън, на Теодосия се струваше, че е по-друга от съседните болярски църквици. Дали защото баща му я бе издигнал от основи, или заради това, че майка му се молеше често в нея, тая сграда с червените си неизмазани тухли и тесни сводести прозорчета, украсени със зелено-гледжосани тръбици, поставени на правилни дъги, му се виждаше по-свидна дори от бащиния дом.

Теодосий премина бърже притвора и през него влезе в храма. Той изведнъж зърна сестра си, коленичила до лявата врата на иконостаса, пред гроба на баща им. Болярката беше тъй углъбена в молитвите си, че не го и усети.

Калугерът се спря до вратата на храма. Слабата вече светлина на деня едва проникваше през прозоречните отвори и в църквата беше полутъмно. С особено вълнение Теодосий се взря в яркия стенопис, който представляше все царе и боляри, облечени от богато по-богато — с мечове на бедро и шипове на краката. Само две фигури държеха кръст вместо оръжие, двама изпити светци се таеха между суровите охранени ликове на обръжените воители. Теодосий ги погледна с набожна любов и си спомни колко дълги часове беше стоял като дете пред бледните образи на тия двама угодници, забравяйки царете и болярите. Ония го гледаха отвисоко и гордо сочеха на своите тежки мечове, а божиите люде говореха очи на очи с детската му душа за тихи радости и безмълвно житие.

Теодосий се помръдна на мястото си и една песъчинка, която изпраця под нозете му, го събуди от спомените. Той вдигна глава и погледна болярката. Елена все още стоеше на колене и един слънчев сноп я покриваше от главата до краката с червеникава наметка. Стори му се, че раменете ѝ потреперваха от сдържан плач. Дожаля му за сиротата девойка, която само него имаше на света, и тръгна бързо към нея. Елена чу стъпките му и обърна глава.

— Братко — пошъпна тя радостно и се изправи, па побърза да му целуне ръка, за да скрие сълзите си. — Де беше днеска цял ден, де се губи?

Вместо да отговори, Теодосий я благослови и загледа повехналото ѝ побледняло лице. Нейните големи хубави очи бяха оросени от сълзи, а тънките ѝ вежди стоеха все свити като от някаква постоянна мисъл.

— Не плачи, сестро, не се измъчвай! — продума най-сетне участливо Теодосий. — Баща ни, Бог да го прости, няма да върнеш. Прости се горкият старец от тоя греховен свят сам-самичък, без да види ни син, ни дъщеря на смъртния си час. Да му е лека пръстга под тия плочи!

И Теодосий направи три дълбоки метана пред една голяма мраморна плоча, по която бяха издълбани букви. До главата гореше кандило.

— А сега да поседнем в притвора на слънце, сестро — каза той, като се вдигна от пода. — Много ми се виждаш посърнала. Аз ще ти разкажа къде бях и какво сторих, а ти — каквото не е останало време да разправиш.

При тия последни думи на брата си Елена го погледна някак уплашено, но Теодосий, който по обичая си все вътре в себе си дълбаеше, не забеляза нищо. Като сториха още един поклон към хубавия рязан иконостас, зад който блестеше златната мозайка на олтара, братът и сестрата излязоха от храма и приседнаха на една напечена от слънцето каменна столица в притвора.

През отворената врата надзърташе слънцето, червено като нов меден грош. Върху къдравите дъбе на Орлов връх падаше вече сянка и изшиленият грамаден хълм се очертаваше върху вечерното небе, приличен на глава със захлупен шлем. Зад него от двете страни на речния пролом се подаваха голи чукари, които висяха над Етъра или отсичаха в далечината човешки лица с набърчени чела.

— Питаш ме, де се губих цял ден, сестро — започна калугерът, като из един път се откъсна от своята замисленост. — Къде, в Царевец бях. Видях за втори път царя. Каквото трябва за манастира, с щедра ръка и драговолно ми обеща той: и добитък, и пари за кула, и грамота за рибния вир — тия дни ще я напишат царските писци. Бог да въздаде на царя за милостта му! Ще зарадвам отца Григория и братята.

Елена му хвана ръцете и нажалено го погледна.

— Скоро ли ще ме оставиш пак сама, братко?

— На Богородица и на св. Троица ще те оставя, сестро, не жали. Кога, сам не зная. Много още има да правя тука, да нареждам. Ето сега пък царят иска да предумам Срацимира и другите цареви чеда да целунат ръка на новата си майка.

— Ръка да целунат на Сара! — повтори учудено Елена. — Горките деца! Да бях на мястото им, змия щях да скрия в пазвата си, — като си подаде ръка, да я клъвне — издума тя цяла пламнала. — Или като Игрила...

Лицето на Теодосия радостно светна.

— За Игрила каза, та ме подсети. Царят съвсем го опрости. Като дар сам лък ще му изпрати: нов, със седеф украсен. Добър и милозлив е царят!

— Добър и милослив! Ако не беше се примолвил ти, братко, щеше да се плиска трупът на детето в Етъра — каза бързо болярката, сякаш думите ѝ бяха заприщени, та изведнъж се втурнаха към устата ѝ. —Играла помилва, а прониарските имоти на дядо му раздаде на Раксина и на великия логотет.

— Не кори царя, Елено! — укорно издума Теодосий, а сам в сърцето си сещаше царската неправда и думите на сестра му отекваха като негови собствени, помислени, но неизречени.

— Не коря царя, братко, а царицата, новата Теодора. Тя стои зад гърба му. Не гледай, че се прави на кротка, на срамежлива. Като тиха вода тя е пострашна.

Теодосий нищо не отговори. «Добра и разумна девойка е» помисли си той, «а сърцето ѝ е златно. Ето защо така ми дожаля по пътя за манастира, кога научих, че са я грабнали хусари. Господ да я поживи и да ѝ дари добър жених!» От хусарите умът му веднага отиде на Момчила. И нему се стори това име не така ново и непознато, сякаш не за първи път го чуваше от Играла. Името се беше запечатало в паметта му, ала зад него нямаше човешки лик. «Де, де съм го чувал?», питаше се Теодосий и тъкмо когато се умори да търси, споменът изплава цял, За царската сватба говореха и за Момчила, някакъв войвода.»

— Елено — обърна се той веднага към сестра си, — знаеш ли в чий плен бях в леса?

Като чутия думи на брата си, Елена го погледна, както преди, уплашено и загрижено.

— В чий, братко?

— Тези Момчил, дето те отвлече от станяницата, плени и мене. Той е причаквал сватбата, а в това време негови хора с някого си Райка начело ме запряха в една разрушена кула.

— Райко — повтори Елена тихо. — А знаеш ли пък ти, братко, че същият този Райко вчера бе в Търново и идва при мене?

Калугерът учудено я изгледа.

— Момчил го изпратил — добави Елена и се наведе, за да скрие лицето си.

Само пръстите ѝ, които лежахка ка скута, бързо-бързо дipleха и раздipleха наметката. На безименния пръст на лявата ръка светеше оня маламен пръстен, който Събо искаше да ѝ върне в станяницата.

— Откуп ли е искал от тебе тоя Момчил, сестро? Да си му дала, да не си пестила нищо — рече Теодосий и я помилва но косата.

Елена вдигна глава. Очите ѝ блестяха гордо.

— Откуп! — повтори тя, — откуп аз му изпратих от манастира по един някогашен хусарин. Този откуп сега върна той с Райка. Затова Райко беше в Търново. «Върни на болярката пръстена — ей този пръстен, татковия — прекъсна се Елена и посочи

маламената халка, — и маргаритения наниз, и бисерните обеци; не са притрябвали Момчилу ни накити, ни пари; което му е нужно, той сам може да си вземе!» Тъй заръчал на Райка да ми каже.

— Вижда се, добра душа е този Момчил — рече след кратко мълчание Теодосий. — Съжалил се над девойката и я пусал на свобода без откуп. Де е сега той?

— В Сърбия преминал — отговори Елена полугласно.

И братът, и сестрата замълчаха, всеки вдълбен в някоя своя мисъл, всеки по своето замислен. Теодосий седеше попрегърбен, с наведени очи към земята, а по челото му се събираха бръчки, прилични на старинни писмена. Елена пък гледаше с полупримижали очи залязващото слънце. Макар пламъкът на очите да събуждаше топла руменина по нейните бузи, скръбната усмивка не се махваше от устните ѝ. Хубавите бели ръце продължаваха несвястно да диплят и раздиплят дрехата върху скута заедно с лъкатушките на нейната мисъл. Изведнъж и двамата се стреснаха от своя унес — заби камбана за умряло. Камбанният звън идваше отдолу и ту глъхнеше като отвеян от вятъра, ту удряше в самите им уши. Прекръстиха се.

— Братко — пошепна Елена, след като камбаната престана да бие. — Къде се пак унесе? В манастира ли при отца Григория,з а когото ден и нощ бълнуваш?

Теодосий поклати глава.

— И това е тъй. Кажиречи, всяка нощ виждам насъне Григория Синаита, че ме зове, буди ме от сън и повтаря мъдрите си слова.

— Знаеш ли какво ми идва на ум, като те гледах сега, братко? — продължи Елена. — Как малко приличаш на татка и с мене как не си лика-прилика! Нему се присънваха хайки и боеве, а на мене...

Нейните очи се втренчиха отново в далечината и бузите ѝ пламнаха съвсем.

— На мене—по-тихо, на себе си сякаш, повтори Елена, — като че на вихрен кон съм вързана: лети конят през една черна гора, а зад мене някой препуска, — копитата на коня му кънтят в ушите ми и пръхтенето на умореното животно чувам...

Тя се сепна и прехапа устни, като че ли се досети, че не бива така да говори пред брата си.

Като чу тия думи на Елена, Теодосий се размисли:

«И права е девойката, на татка ни прилича, не на мен. Какъв съм недосетлив!», укори се Теодосий. «Забравям, че е млада, че е мома. Време е да ѝ потърсим жених. И кому ще оставя сиротата сега, след кончината на баща ми, сама да кукува в празния дом!» Тая грижа му се стори тъй близка до сърцето, че той въздъхна. «Ами ако девойката сама е полюбила някого!» мина му през ума мисъл. Кого ли? Ако е този Драгшан, комуто тя и пръстен е дала като облог? Драгшан. Драгшан ще е...» — реши той някак бързо и убедено в себе си и сам не забеляза, че повтори името полугласно.

Елена го загледа с уплашени, разтворени очи.

— Що каза, братко, що пошушна?

Теодосий усети колко мъчно беше вече да укрие думите си от тия разтворени очи.

— Да те омъжим, сестрице, да те омъжим помислих — тихо и страховито някак каза той — за болярина Драгшан, комуто ти пръстен си да...

— Драгшан! — прекъсна го тя рязко и скръбно се изсмя. — А знаеш ли кой е този болярин, братко, та искаш за него да ме жениш? Момчил, Момчил! Тоя същият хусарин, дето ме грабна, дето на баща ни е бил отрок, смъртта на баща ни който причини, той! — извика болярката.

Теодосий стана бързо на крака, а подир него се изправи и Елена. Но тя скоро коленичи пред брата си и като скри лицето си в диплите на неговото расо, захълца безутешно.

— Братко, братко—простена тя през сълзи, — Драгшана и Момчила обичам. Бащин враг и губител полюбих, полюбих навсегда!

И все тъй на колене, прекъсвайки словата си, за да изплаче своята мъка. Елена му разказа на един дъх всичко — от Одрин, от Комненовата ливада, дето болярин Драгшан я надигра и пръстена ѝ взе като облог, та чак до манастира «Св.Ирина», до Момчиловия гняв. Нищо не скри девойката: ни своето сърце, ни изповедта на сестра Ксения, ни греха на баща им. Думите ѝ сякаш пареха на душата ѝ, тя бързаше да ги изрече, да ги изчерпи до дъното, както се черпи размътена щерна. Сълзите мокреха черното расо на брата и, който стоеше изправен и мълком я слушаше. Ала снагата му все повече се прегърбваше и неговата ръка, която милваше Елена по косите, трепереше като у старец.

Докато девойката бързаше да изпразни сърцето си, неговото сърце, наопаки, попиваше изплакалите слова и изповяданите терзания и подобно на намокрено зърно наедря и изпълни гърдите му. Всички човешки страсти се събраха там като в съсъд, наредиха се едни върху други и молеха за утеха и възмездие. А той стоеше безпомощен, неведущ и плах, — ни уста отваряше, ни с молитва се обръщаше към Бога, сякаш самичък разбираше, че никой не можеше да помогне. Дойде му на ум как също така безпомощен седеше пред царя и пред Сара и как паднаха пред човешките им лица всичките негови укори и порицания, а сърцето му опрости всичко. «Бъди милостив, Боже, към хората!» — пошъпна Теодосий и усети, че очите му се овлажняха.

— Стига, сестрице, стига — продума той най-сетне и поиска да ѝ повдигне лицето, ала девойката зарови още по-дълбоко лика си в расото. — Бог да прости греха на баща ни и гордото изстрадало сърце на Момчила да смири. Сестра Ксения сама е изкупила прегрешенията си и Господ ѝ е простил. А ти, Елено, ти, сеетро. моли се! Ще мине време и всичко ще забравиш. Незповедими са пътищата Божи. Кой знае, не ти ли е дал той тая сърдечна мъка за добро? И себе си да смириш, и сърцето на хусарина да преобърнеш в правия път!

При тия думи Елена вдигна разплаканата си лице. Тя учудено го изгледа и се изправи.

— Няма да се смири неговото сърце. И моето. Ще го любя и мразя едновременно, докато съм жива и лика му помня. Сърцето си ще измъча, ала ще измъча и неговото: нека ме помни и мисли, както се помни и мисли мъртвец. Така ще бъде до гроб...

— Голяма дума не казвай, сестрице — пресече я кротко Теодосий. — Ще стане, както Бог даде. Богу се моли!

— По-добре ти, братко, се моли заради мене — отвърна Елена с тъжна усмивка.

Тя се наведе и му целуна десницата, сякаш се прощаваше с него.

— Не е само това, братко — добави тя след малко, — сърцето ми е гордо, право е, ала и друго нещо ме мъчи. Той смъртта на баща ни причини, а него пък кой стори хусарин? От добро ли тръгна по гори, по пусти друмища? Да не бе грехът на баща ни към Ефросина, и той негли нямаше да замахне, нямаше и да го бият два дни подред. Оттам всичко идва, братко Теодосие, от това наказание. Десет години са минали оттогава, а, вижда се, Момчил нищо не е забравил.

— Може и това да е тъй — замислено отвърна Теодосий. — Злото зло поражда, както е казано.

Девојката живо се обърна към брат си. Очите ѝ го загледаха особено.

— Ако е така — рече тя, — чий грях е по-голям пред Бога? Чий грях вопие за изкупление от Господа?

— Всекиму Бог е отредил орис, сестро, — рече след дълго мълчание Теодосий, — на мене, — една, на тебе — друга. Мъча се по едно аз, по друго ти се мъчиш. И няма по света, сякаш, човеческа душа да не се мъчи, да не изкупува нещо. А Господ седи на небето и всичко вижда. Всяка неправда, всеки вопъл на до сърцето му стигат. Лицето на земята ли е кърваво, Бог вижда това, както някога е видял братоубийството на Каина. А какво става от това, сестро? И кръв пак се лее, и неправди всякакви се извършват. А защо? Бог ли е отвърнал огнения си поглед от нас и ни е предал на Лукавия?

Калугерът обгърна с десницата си своята сестра, която все още го гледаше в очите, сякаш чакаше нещо, и я доведе така до изхода на църквичката. На прага той се спря и без да я пуска от прегръдките си, вдигна с лявата ръка своя посох и посочи залязващото светило.

— Сянката пада и ведно с нея ще слязат хилядите слуги на лукавия, за да смущават духа човечески, — започна той тихо. — Време е да вървим в бащиния ни дом. Но ти не унивай, сестро, Бог ни е напуснал. — И той каза с по-висок глас, сякаш не ней, а другиму говореше: — Макар и да има мъки и страдания на земята, Бог люби хората, Бог им помага. Който страда, пречистен ще бъде чрез страданието! Който е горд, ще се смири! Който е пръв на земята, последен ще бъде в небесното царство и всекиму по делата ще бъде заплатено, бил той цар или болярин, или патриарх! Да вървим, да вървим, сестро — и пръв заслиза по стъпалата, — не мъчи себе си! Ще стане това, което Бог предопредели!

Братът и сестрата мълчаливо се запътиха към бащиния си дом, който проничаше над оградата. Насреща се тъмнееше голяма дворна порта с широка стряха и засводен горен праг. Когато доближиха до нея, Теодосий бутна страничните вратца, — едрата халка хлопна и вратата се отвори. Провидя се двор, бухнал от овошки, с лехи, оградени от чимшир, с плочест ходник, който водеше до дървеното стълбище на къщата. Широкостряхата приземиста сграда приличаше на малка крепост — по каменните стени имаше бойници, а прозорците на първия кат бяха решетести. Едно прозорче светеше гостолюбиво и всред здрача на вечерта сякаш там само имаше жива душа. Два едри пауна ходеха бавно по плочите и гъргореха нещо важно и сърдито. Те се уплашиха за миг от черното расо на калугера, па после тръгнаха насреща.

Калугерът погледна с благо око на пауните, а после спря погледа си върху бащината къща, там, в светлината на прозорчето. Този жив пламък му напомни нещо и Теодосий се наведе към сестра си. Тя бе привела вече главата си надолу. Клепките ѝ бяха спуснати скръбно, ала по ресниците им не блестеше ни една сълза.

— Цялата нощ ще бодърствувам пред светото кандило, сестро — промълви Теодосий едва чуто, — Богу ще се моля, за да ти даде сили да пренесеш...

Той се прекъсна за миг.

— Да пренесеш — още по-тихо и благо продължи той — този тежък подвиг, който си поела да носиш в живота — да изкупиш чрез своята любов бащиния грях.

Ни Елена, ни Теодосий не казаха повече ни дума и бавно се запътиха към къщата, последвани от двата пауна, които кълвяха зърна по петите им.

© 2001—2005. **Православна беседа.** Части от четивата могат да се цитират при посочване на адреса на сайта (<http://pravoslavie.domainbg.com>). Цялостното преиздаване на текстове в печатно тяло или в електронен вид — само с писмено разрешение от редакцията.